

Управління культури і туризму
Рівненської облдержадміністрації

КРАЩЕ. СУЧАСНЕ. ДИТЯЧЕ

Методичні поради батькам, вчителям, бібліотекарям
щодо ознайомлення з кращою сучасною українською
літературою для дітей

Випуск 5

Рівне, 2022

Управління культури і туризму
Рівненської облдержадміністрації
КЗ “Рівненська обласна бібліотека для дітей” РОР

КРАЩЕ. СУЧАСНЕ. ДИТЯЧЕ

Методичні поради батькам, вчителям, бібліотекарям щодо
ознайомлення з кращою сучасною українською
літературою для дітей

Випуск п'ятий

Рівне, 2022

УДК 016:821

К 77

Краще. Сучасне. Дитяче : метод. поради батькам, вчителям, бібліотекарям щодо ознайомлення з кращою сучасною українською літературою для дітей. Вип. 5 / Рівнен. обл. б-ка для дітей ; уклад. З. Б. Мартинюк. – Рівне, 2022. – 16 с.

Методичні поради містять інформацію про кращі твори для дітей, які були відзначені преміями та здобули перемоги в літературних конкурсах у 2020-2022 роках.

Відповідальна за випуск
Підготувала
Комп'ютерна верстка

Наталія Назарук
Зінаїда Мартинюк
Наталія дибач

Значення літературних премій у сучасному суспільстві велике, адже саме завдяки їм масова зіниця зупиниться на котромусь із вартісних імен і таки хоч-не-хоч, а прочитає. А отже, твори таким чином, попри все, доходять до читача й виконують свою функцію

Вадим Скуратівський

Методичні поради містять оновлену інформацію про міжнародні та українські премії в галузі дитячої літератури. Їхня мета – ознайомити з письменниками та творами для дітей, які були відзначені преміями та здобули перемоги у літературних конкурсах у 2020-2022 рр. Вони стануть у нагоді бібліотекарям (особливо комплектаторам бібліотечних фондів), батькам, вчителям.

Міжнародні премії та відзнаки

Премія імені Ганса Крістіана Андерсена – найвідоміша та найпочесніша серед міжнародних відзнак в галузі дитячої літератури, її часто називають Малою Нобелівською премією. Вручається за видатний внесок у дитячу літературу найкращим письменникам і художникам-ілюстраторам дитячої книги. Премія започаткована у 1958 році Міжнародним комітетом з дитячої та юнацької літератури ЮНЕСКО, лауреатів оголошують один раз на два роки. Вручається 02 квітня, в день народження видатного данського казкаря.

Марі-Од Мюрай, французька письменниця (2022)

THE ASTRID LINDGREN
MEMORIAL AWARD

Премія імені Астрід Ліндгрен – шведська премія за досягнення в літературі для дітей та юнацтва, заснована урядом Швеції 2002 року на честь видатної дитячої письменниці

Астрід Ліндгрєн. Премія вручається щорічно, її лауреатами можуть стати письменники, ілюстратори, диктори чи організації з усього світу, незалежно від мови та національності. Їхні твори повинні мати високий художній рівень та відповідати гуманістичним ідеалам і цінностям, що їх демонструє творчість Астрід Ліндгрєн. Якщо мова йде про організацію, то оцінюється тривалість та результативність її роботи. Переможця премії визначає журі у складі 12 чоловік, в т. ч. один представник родини Ліндгрєн.

Жан-Клод Мурлева, французький письменник (2021)

Єва Ліндстрєм, шведська письменниця (2022)

«Білі круки» («Білі ворони») – це перелік 250 найкращих дитячих книжок із понад 40 країн світу, який складає Мюнхенська дитяча бібліотека. Каталог вважається одним із ключових орієнтирів у світі дитячої й підліткової літератури і не лише представляє найкращі видання, а й визначає домінуючі тенденції для видавців, критиків, продавців книжок – і, звісно ж, для маленьких читачів та їхніх батьків. Процес відбору проходить з-поміж 9 тис. книжок, які щорічно надходять до Міжнародної Молодіжної Бібліотеки з усього світу. Фахівці обирають кілька десятків найкращих і пишуть на них рецензії, які публікуються в «Білих круках».

Романа Романишин, Андрій Лесів «Куди і звідки» (2021)

Катерина Міхаліцина, Станіслав Дворницький «Реактори не вибухають. Коротка історія Чорнобильської катастрофи»» (2021)

Українські премії та відзнаки

Національна премія імені Тараса Шевченка - найвища в Україні творча відзнака за вагомий внесок у розвиток культури та мистецтва, заснована 1961 року. За роки існування премії нею нагороджували видатних

митців за високоідейні й високохудожні твори та роботи у галузі літератури, образотворчого мистецтва, музики, театального мистецтва та кінематографії. На здобуття Національної премії висуваються нові оригінальні твори, опубліковані у завершеному вигляді протягом останніх п'яти років, але не пізніше як за півроку до їх висунення на здобуття Національної премії.

З 16 березня 2000 року відповідно до прийнятого Закону України «Про державні нагороди України», **Національна премія України імені Тараса Шевченка** була віднесена до державних нагород України. Указом Президента України від 4 жовтня 2010 року № 932/2010 визначено, що премія є найпрестижнішою творчою відзнакою за вагомий внесок у розвиток культури.

У 2020-2022 рр. за твори дитячої літератури письменники не відзначались.

Премія Кабінету Міністрів України імені Лесі Українки за літературно-мистецькі твори для дітей та юнацтва присуджується щороку до дня народження Лесі Українки – 25 лютого за твори, які сприяють вихованню підростаючого покоління у дусі національної гідності, духовної єдності українського суспільства та здобули широке громадське визнання. Заснована 1970 року як Літературна премія імені Лесі Українки, з 2004 року вона стала Премією Кабінету Міністрів України. У номінації «Літературні твори для дітей та юнацтва» були відзначені книги:

Дара Корній (Мирослава Замойська) «Чарівні істоти українського міфу. Духи природи», «Чарівні істоти українського міфу. Домашні духи», «Чарівні істоти українського міфу. Духи-шкідники» (2020)

Лариса Ніцой «Незламні мураші» (2021)

Премія імені Платона Воронька – українська щорічна премія НСПУ в галузі літератури для дітей. Премія заснована у 2018 році. Її присуджують у двох номінаціях: «Найкраща поетична книжка для дітей українською мовою» та «Найкраща прозова книжка для дітей українською мовою».

Ніна Гаврилук «В щедрім лісі виріс гриб» (2021)
Лариса Ніцой «Навіщо песикові гавкати» (2021)

Всеукраїнська літературна премія імені Всеволода Нестайка.

Заснована 2021 року Національною секцією Міжнародної ради дитячої та юнацької книги (UA SBBY), Національною бібліотекою України для дітей, ГО «Українська асоціація працівників бібліотек для дітей» та родиною Всеволода Нестайка за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України для відзначення сучасних українських дитячих письменників. Премію присуджують за найкращий прозовий твір для дітей молодшого та середнього шкільного віку, що висвітлює життя та проблеми сучасних дітей і спрямований на формування та розвиток гармонійної особистості.

Валентина Попелюшка (Валентина Жук) «Украдені» (2022)

«Українська книжка року» — щорічна премія Президента України, заснована 2009 року. Присуджується указом Президента України до Дня працівників видавництв, поліграфії і книгорозповсюдження з метою відзначення авторів, видавництв та видавничих організацій, які зробили значний внесок у популяризацію української книжки та розвиток вітчизняної видавничої справи. Одна з номінацій – *«За сприяння у вихованні підростаючого покоління»* — книжковому виданню творів дитячої літератури, посібнику або підручнику для дошкільників, учнів чи студентів. У 2020-2022 рр. в цій номінації премія не присуджувалася.

«Коронація слова» — міжнародний літературний конкурс романів, п'єс, кіносценаріїв, пісенної лірики та творів для дітей. Метою конкурсу є підтримка новітньої української культури, пошук нових імен, видання найкращих романів книжками, стимулювання й підтримка сучасного літературного процесу кіно й театру, і як наслідок — наповнення українського ринку повнокровоною конкурентоспроможною

літературою, а кіно й театру — якісними українськими фільмами й п'єсами.

Тетяна Скубенко «І у полі, і у лузі» (2020) /Дорослі для дітей. Твори для дошкільнят/

Таміла Тарасенко «Пригоди Ольки та Горки» (2020) /Дорослі для дітей. Твори для дошкільнят/

Галина Олійник «Руде ластів'ятко» (2020) /Дорослі для дітей. Твори для дошкільнят/

Тетяна Писанко «Неймовірні історії моїх шкарпеток» (2020) /Дорослі для дітей. Твори для дошкільнят/

Юлія Куліш «Чао, какао!» (2020) /Дорослі для дітей. Твори для дошкільнят/

Анатолій Антоненко «Загадки» (2020) /Дорослі для дітей. Твори для молодших школярів/

Ганна Коназюк «Гостинець від Зайчика», «Горе Святогорове» (2020) /Дорослі для дітей. Твори для молодших школярів/

Наталія Проців «Новий рецепт кондитера Петера» (2020) /Дорослі для дітей. Твори для молодших школярів/

Леся Мовчун «Тасмнічий жонглер» (2020) /Дорослі для дітей. Твори для молодших школярів/

Ольга Тимченко «Шипіт нижнього світу» (2020) /Дорослі для дітей. Твори для молодших школярів/

Анастасія Стародубцева «Фантастична історія» (2020) /Діти для дітей/

Максим Смовський «В очікуванні Різдва» (2020) /Діти для дітей/

Анна Багряна «Читотинь із країни Чинічляндії» (2021) /номінація «П'єси»/

Олександр Мірошніченко «Перехрещені часом» (2021) /номінація «П'єси»/

Олександр Гаврош «Біла пані» (2021) /номінація «П'єси»/

Олена Крижановська «Прокляття весільної сукні» (2021) /номінація «Повісті»/

Наталія Бонь «Бережниця», «Шістдесят п'ятий день карантину» (2021) /номінація «Повісті»/

Лауреати спеціальних премій від дитячого журі «Вибір дітей»

Артем Бараннік «Шедді» (2021)

Вікторія Коваль «Літо в халабуді» (2021)

«Еспресо. Вибір читачів» – книжкова премія, заснована у 2017 році телеканалом «Еспресо» та підтримується ГО «Демфорум» з метою відзначати найкращі вітчизняні літературні новинки року та задля підтримки інтересу до читання книжок в Україні. Переможців визначають читачі шляхом голосування у бібліотеках України. Нагородження проходить у двох номінаціях: «Книги для дорослих» (віком старше 18 років) та «Книги для дітей та підлітків».

Тетяна Поставна «Коли я була лисицею» (2020)

Наталія Довгопол «Шпигунки з притулку «Артеміда» (2020)

«Книжка року» – це рейтинг книжок, який проводить Центр рейтингових досліджень «Еліт-Профі» як благодійну акцію для просування українського книговидавництва. З 1999 року визначення

кращих книжок року найавторитетнішими експертами країни стало щорічним. У номінації *«Дитяче свято»* перемогли:

Григорій Фалькович *«Пароплави і кити»* (2021) /для малечі/

Сашко Дерманський *«Різдвяна крамничка тітоньки Мальви»* (2021) /для молодших школярів/

Наталка Малетич *«Леся. Мандрівний клубочок»* (2021) /для школярів середніх класів/

Джоан Роулінг *«Квідич крізь віки», «Різдвяна свинка»* (2021) /для школярів середніх класів/

«Вони змінили світ. Лікарі й біологи» (2021) /підліткова та юнацька література/

Книга року «Глиняний кіт» за версією Національної спілки письменників України: визначення переможців кращих книжок року відбувається у номінаціях: *«Поезія», «Проза», «Драматургія», «Критика, літературознавство», «Публіцистика, есеїстика», «Художній переклад», «Дитяча література», «Антологія»*. Експертами конкурсу *«Книга року «Глиняний кіт»* є представники Національної спілки письменників України, Інституту літератури НАН України ім. Т.Г. Шевченка, Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка, Національного музею літератури України і газети *«День»*. У рейтинговій акції також беруть участь українські видавництва. У номінації *«Дитяча література»* 2020-2022 рр. письменники не відзначалися.

Книга року Бі-Бі-Сі (ВВС) – літературна нагорода україномовним літературним творам, що присуджується Британською телерадіомовною

корпорацією (Бі-Бі-Сі). Із 2012 року премія оголошується у двох категоріях: **«Книга року ВВС»** та **«Дитяча Книга року ВВС»**. Номінують книги на конкурс видавництва, переможця визначає журі. Від одного видавництва у кожній категорії організатори приймають до трьох повноформатних книжок нової української прози, виданих у період між щорічним Львівським форумом видавців (проходить у вересні), а видавництвам книжок-попередніх переможців дозволяється додатково номінувати одну книгу автора-переможця. Переможці у категорії **«Дитяча Книга року ВВС»**:

Уляна Чуба «Мед і Паштет – фантастичні вітрогони» (2020)

Петро Яценко «Союз Радянських Речей» (2021)

Найкраща Книга Форуму видавців – премія, що вручається з 1994 року, і якою визначаються найкращі українські видання. Щороку на здобуття премії номінуються не менше, ніж 300 книжок від понад 100 видавництв. Унікальним є склад журі, члени якого підбираються за професійною ознакою:

літератори (письменники та перекладачі); літературознавці та літературні критики; бібліотекарі; педагоги; науковці; бізнесмени; митці; журналісти; громадські діячі, політики та державні службовці. Відзначались в т. ч. книги для дітей:

Наталка Малетич «Привид, який не міг заснути» (2020) /література для дітей від 0 до 5/

Оксана Драчківська «Зайчик-нестрибайчик та його смілива мама» (2020) /література для дітей від 6 до 8/

Олег Гавріш «Казки баби Гавришихи» (2020) /література для дітей від 9 до 12/

Катерина Міхаліцина, Станіслав Дворницький «Реактори не вибухають. Коротка історія Чорнобильської катастрофи» (2020) /література для підлітків і YA/

Олеся Мамчич «Овва, як була. Абетка з історії України» (2021) /література для дітей від 0 до 6/

Ліна Максимук «Козаки правлять країною» (2021) /література для дітей від 7 до 12/

Наталка Малетич «Леся. Мандрівний клубочок» (2021) /література для підлітків і YA/

Відзнака **«Золотий письменник України»** заснована Тетяною та Юрієм Логушами у 2012 році та надається письменникам-романістам Міжнародним Благодійним Фондом «Мистецька Скарбниця» з метою: відзначити та вшанувати тих українських письменників, чиї романи здобули широке визнання читачів, про що свідчать тиражі їхніх творів, які сумарно перевищують 100 тисяч примірників, виданих у формі паперової книжки за період від початку 2000-го року до теперішнього часу; донести до свідомості суспільства вагомість знайомства із «Золотими письменниками» України для ще більшої популяризації їхніх творів та збільшення накладів; сприяти розвитку українського красного письменства в Україні та в цілому світі.

Відзнаку «Золотий письменник України» 2021 р. отримали письменники, які пишуть для дітей: Любов Відута, Олександр Есаулов, Еліна Заржицька, Ірена Карпа, Любов Яковенко.

«Краща книга Рівненщини» – літературний конкурс, заснований Рівненським обласним відділенням Української бібліотечної асоціації та проводиться у партнерстві з бібліотеками області з 2009 року. Переможці у номінації *«Краще видання для дітей»*:

Лідія Гольонко «Веселі миші» (2021)

Віра Правоторова «Віршики із солом'яного кошичка» (2022)

Додаток 1

Список книг та авторів, відзначених нагородами

Антонець А. «Загадки»
Багряна А. «Читотинь із країни Чинічляндії»
Бараннік А. «Шедді»
Бонь Н. «Бережниця», «Шістдесят п'ятий день карантину»
«Вони змінили світ. Лікарі й біологи»
Гаврилюк Н. «В щедрім лісі виріс гриб»
Гавріш О. «Казки баби Гавришихи»
Гаврош О. «Біла пані»
Гольонко Л. «Веселі миші»
Дворницький С. «Реактори не вибухають. Коротка історія Чорнобильської катастрофи»
Дерманський С. «Різдвяна крамничка тітоньки Мальви»
Довгопол Н. «Шпигунки з притулку «Артеміда»
Драчковська О. «Зайчик-нестрибайчик та його смілива мама»
Есаулов О.
Заржицька Е.
Карпа І.
Коваль В. «Літо в халабуді»
Коназюк Г. «Гостинець від Зайчика», «Горе Святогорове»
Корній Дара (Замойська М.) «Чарівні істоти українського міфу. Духи природи», «Чарівні істоти українського міфу. Домашні духи», «Чарівні істоти українського міфу. Духи-шкідники»
Крижановська О. «Прокляття весільної сукні»
Куліш Ю. «Чао, какао!»
Лесів А. «Куди і звідки»
Ліндстрем Є.
Максимук Л. «Козаки правлять країною»
Малетич Н. «Леся. Мандрівний клубочок», «Привид, який не міг заснути»
Мамчич О. «Овва, як була. Абетка з історії України»
Мірошніченко О. «Перехрещені часом»

Міхаліцина К. «Реактори не вибухають. Коротка історія Чорнобильської катастрофи»
Мурлева Ж.-К.
Мюраї М.-О.
Ніцой Л. «Незламні мураші», «Навіщо песиків гавкати»
Олійник Г. «Руде ластів'ятко»
Писанко Т. «Неймовірні історії моїх шкарпеток»
Попелюшка (Жук) В. «Украдені»
Поставна Т. «Коли я була лисицею»
Правоторова В. «Віршики із солом'яного кошичка»
Проців Н. «Новий рецепт кондитера Петера»
Романишин Р. «Куди і звідки»
Роулінг Дж. «Квідич крізь віки», «Різдвяна свинка»
Скубенко Т. «І у полі, і у лузі»
Смовський М. «В очікуванні Різдва»
Стародубцева А. «Фантастична історія»
Тарасенко Т. «Пригоди Ольки та Горки»
Тимченко О. «Шипіт нижнього світу»
Фалькович Г. «Пароплави і кити»
Чуба У. «Мед і Паштет – фантастичні вітрогони»
Яковенко Л.
Яценко П. «Союз Радянських Речей»

Список використаних інтернет-ресурсів

Всеукраїнська літературна премія імені Всеволода Нестайка – 2021 [Електронний ресурс]. – Електрон. дані. – Режим доступу : <https://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=9822>. – Назва з екрана.

«Еспресо» оголосив переможниць книжкової премії премії премії «Еспресо. Вибір читачів 2020» [Електронний ресурс] // Детектор медіа. – Електрон. дані. – Режим доступу : <https://detector.media/infospase/article/183611/2020-12-24-espresso-ogolosyv-peremozhnyts-knyzhkovoi-premii-espresso-vybir-chytashiv-2020/>. – Назва з екрана.

Книга року BBC – 2020 оголосила переможців [Електронний ресурс] // BBC news Україна. – Електрон. дані. – Режим доступу : <https://www.bbc.com/ukrainian/news-55260688>. – Назва з екрана.

Книга року BBC – 2021 оголосила переможців [Електронний ресурс] // Тиктор медіа. – Електрон. дані. – Режим доступу : <https://tyktor.media/novyny/bbc-2021-winners/>. – Назва з екрана.

«Книжка року – 2021» назвала лауреатів [Електронний ресурс] // Укрінформ. – Електрон. дані. – Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3484527-knizka-roku2021-nazvala-laureative.html>. – Назва з екрана.

«Коронація слова – 2021» оголосила лауреатів відзнаки «Золоті письменники України» [Електронний ресурс] // Суспільне. Культура. – Електрон. дані. – Режим доступу : <https://suspilne.media/176606-koronacia-slova-2021-ogolosila-laureativ-vidznaki-zoloti-pismenniki-ukraini/>. – Назва з екрана.

Краще видання для дітей [Електронний ресурс] // Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека : [вебсайт]. – Режим доступу : <http://libr.rv.ua/ua/read/87-kracshe-vidannya-dlya-ditej/>. – Назва з екрана.

Літературна премія Астрід Ліндгрєн оголосила переможця [Електронний ресурс] // Укрінформ. – Електрон. дані. – Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3218262-literatura-premia-astrid-lindgren-ogolosila-premozca.html>. – Назва з екрана.

Манойлова О. Кращі книги Форуму видавців 2020 : особлива думка [Електронний ресурс] / О. Манойлова // Книгарня Є : [вебсайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу : <https://book-ye.com.ua/blog/osoblyva-dumka/krashchi-knyhy-2020-roku-za-versiyeyu-bookforum-yaki-rozpovidayut-nam-khto-my-ye/>. – Назва з екрана.

Манойлова О. Про найкращі книги 2021 року за версією BookForum : особлива думка [Електронний ресурс] / О. Манойлова //

Книгарня Є : [вебсайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу : <https://book-ye.com.ua/blog/osoblyva-dumka/pro-najkrashchi-knyhy-2021-roku-za-versiyeyu-bookforum/>. – Назва з екрана.

Переможці Міжнародного мультимистецького конкурсу «Дитяча Коронація слова» за 2021 рік [Електронний ресурс] // Український погляд. – Електрон. дані. – Режим доступу : <http://ukrpohliad.org/culture/peremozhetsi-mizhnarodnogo-multymystetskogo-konkursu-dytyacha-koronatsiya-slova-za-2021-rik.html>. – Назва з екрана.

Переможці Молодої і Дитячої Коронації – 2020 [Електронний ресурс]. – Електрон. дані. – Режим доступу : <http://koronatsiya.com/peremozhetsi-molodo%20i-dityacho%20koronatsiya-2020/>. – Назва з екрана.

Премія імені Лесі Українки [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. дані. – Режим доступу : <https://bit.ly/3Y1udkj>. – Назва з екрана.

Премія пам'яті Астрід Ліндгрен [Електронний ресурс] // Харківська обласна бібліотека для дітей : [вебсайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу : <http://bibl.kharkiv.ua/prochitannya/literaturni-premiji/126-premiya-imeni-astrid-lindgren/924-premiya-astrid-lindgren>. – Назва з екрана.

Хемій М. Дві українські книжки потрапили до міжнародного каталогу «Білі круки 2021» / М. Хемій [Електронний ресурс] // Тиктор медіа. – Електрон. дані. – Режим доступу : <https://tyktor.media/novyny/bili-kruky-2021/>. – Назва з екрана.

Методичні поради батькам, вчителям,
бібліотекарям щодо ознайомлення з кращою
сучасною українською літературою для дітей

2022

Краще. Сучасне. Дитяче

Випуск 5

Видавець та виготовлювач:

Рівненська обласна бібліотека для дітей

33028, м. Рівне

вул. Симона Петлюри, 27

Тел. (0362) 623-423

<http://rdobd.com.ua/>

dtbiblioteka@gmail.com

